

980314-1

Vynález nemusí vždy znamenat naprostou novost (ostatně už ve slovu samém slyšíme poukaz na nalezení, a najít lze jen to, co je nějak tu, co je k dispozici). Vždycky však znamená novost přístupu k tomu, co je takto nově „nalezeno“. Navíc slovo „najít“ s sebou nese jakýsi samozřejmý předpoklad – jak jsme právě učinili zřejmým – že nacházené či nalézané tu už nějak bylo, a zároveň odsunuje stranou a do pozadí skutečnost, že samo nalezení tu přece nebylo, to že opravdu muselo být vynalezeno. Zcela zvláštním případem jsou některé „vynálezy“ – alespoň tak o nich mluvíme -, které předpokládají na prvním místě nějakou vstřícnost vůči nám, kteří vynalézáme, a pak nezbytně i naši vstřícnost vůči této vstřícnosti, bez níž by našeho „vynálezu“ prostě nebylo a ani nemohlo být. To platí kupříkladu o „vynálezu“ slova, jazyka, řeči či LOGU: jde vlastně o celý svět, který je jakoby uzamčen pro každého, kdo se mu nedokáže otevřít, ale který se ukazuje být předem otevřen každému, kdo se mu otevřít dokáže, tj. kdo se dokáže vstřícně otevřít této jeho původnější otevřenosti. Právě proto musíme vždy velmi pozorně posuzovat, kdy jde o otevřenost, kterou se otvírá svět řeči vůči nám, a kdy jde naopak o naši otevřenost, tedy skutečně o něco nového, čeho se my sami musíme odvážit a nač nemůžeme pouze čekat, že k nám samo přijde, že na nás samo nějak „spadne“. To platí také pro každý „nápad“: slovo samo napovídá, že to je něco, co na nás „spadne“, ale to je mýlka. Pokud by nápad byl jenom to, co na nás spadne, mohlo by se dobře stát, že po nás sklouzne jako kapka po kachním peří. Možná, že na všechny nás padají nejrozmanitější „nápady“ a „myšlenky“, ale že po nás kloužou a zase od nás odpadají. Důležitá je naše připravenost takový nápad rozpoznat a aktivně zachytit, dát se mu k dispozici: a teprve pak se ukáže, že počátek nespočívá ani v naší aktivní práci na vymýšlení nápadu, dokonce ani na naší připravenosti k jeho zachycení a zpracování, ale v onom spadnutí nápadu na nás a do naší situace, do naší doby atd. Teprve ve vykonání aktivní práce na nápadu jsme vůbec s to zjistit, že tu byl nápad dříve než naše myšlení, náš myšlenkový výkon, tj. naše pochopení. A právě tak je tomu i tam, kde to naráží nejen na nepochopení, ale na odmítání a téměř až posedlou kritiku, totiž v záležitosti, kterou se po staletí pokouší myšlenkově uchopit a pochopit teologie a vůbec křesťanská tradice, když mluví o „milosti“. Také milost je něco, co předchází naší svobodě, co nás osvobozuje – a přece tady není milost nějak předem „dána“, nýbrž je nerozlučně spjata s naším přijetím, tj. s naší připraveností a otevřeností milost přijmout. Tak jako se zdá, že teprve s promlouvajícím člověkem se uskutečňuje slovo, řeč, ačkoliv nikdo nemůže promlouvat, leč ve světě, v „prostoru“ řeči, tak se může zdát, že svobody dosahuje člověk sebeosvobozením, ačkoliv každé osvobození se může uskutečnit jen v prostoru otevřenosti svobody, k níž je člověk zván a která je mu udílána jako jeho poslání.

(Písek, 980314-1.)